

Repetisjon. Leksjon 3.2. – 3.4

Verbalaspekt og futurum

De fleste tsjekkiske verb finnes i to aspekter: det imperfektive aspektet og det perfektive aspektet. Aspektet utgjør en betydningsnyanse: det imperfektive aspektet brukes når det fokuseres på det prosessuelle; det perfektive aspektet brukes når det fokuseres på resultatet.

Aspekt er vanskelig å oversette til norsk fordi norsk ikke oppdeler verbene systematisk på samme måte. Noen ganger kan det imperfektive verbet omskrives med formuleringen ‘holder på å’: *Problém řeší rodiče.* – Foreldrene holder på å løse problemet.

Aspekt henger sammen med tempus (verbaltid) fordi **perfektive verber ikke kan ha nåtidsbetydning**. Dermed er nåtidsformene av de perfektive verbene fri til å bety futurum (fremtid).

Vi får da et ‘asymmetrisk’ tempussystem for de tsjekkiske verbene. De imperfektive verbene har tre tider: preteritum, presens og futurum, mens de perfektive bare har to tider: preteritum og futurum.

I skjemaform ser det slik ut:

	preteritum	presens	futurum
imperfektivt verb	<i>svítíl</i>	<i>svítí</i>	<i>bude svítit</i>
perfektivt verb	<i>zasvítíl</i>	finnes ikke	<i>zasvítí</i>

Som det fremgår danner de imperfektive verbene futurum på to ord: infinitiven + en *bude*-form (= futurum av hjelpeverbet ‘å være’)

Verbene kan danne aspektpar på 4 ulike måter (de to første er langt de vanligste):

- 1) den perfektive partner par prefiks: *vyřešil < řešil*
- 2) partnerne har ulike stammesuffikser: *zastavil < zastavoval*
- 3) den perfektive partner har prefiks og i tillegg et annet stammesuffiks: *pochopil < chápal*
- 4) partnerne har ulike røtter: *vzal < bral*

Noen verb er alltid imperfektive – de har ingen perfektiv partner.

Noen imperfektive verb danner futurum ved å sette prefiks på nåtidsformene (*jede – pojede*). Det er bare en liten gruppe verb som betegner simple bevegelser.